

Kassationsprocenter som følge af udsædsbårne svampe i økologisk udsæd af korn og bælgssæd i 1999 - 2005

Resumé og konklusioner:

For økologiske landmænd med en fremavlskontrakt er det vigtigt at have en fornemmelse af, hvor ofte udsæden kan forventes at blive kasseret pga. udsædsbårne svampe. Nedenfor bringes resultatet af en spørgeskemaundersøgelse hos leverandører af økologisk udsæd i 2005 og de foregående seks år. De laveste kassationsprocenter som følge af udsædsbårne sygdomme blev fundet i havre og rug, hvor 1-2 pct. af partierne blev kasseret. De absolut højeste kassationsprocenter som følge af udsædsbårne sygdomme findes i ærter, hvor i gennemsnit knap halvdelen af partierne (ved en grænse på maks. 20 pct. angrebne frø) blev kasseret i 2003-2005.

Landscentret, Planteavl har de sidste syv år udsendt spørgeskemaer vedrørende kassation af økologisk udsæd til firmaer, der producerer økologisk udsæd af korn og bælgssæd.

Resultatet af firmaernes besvarelser i de syv år ses i tabel 1-5. Grænseværdierne er i enkelte tilfælde ændret i perioden, hvorfor der i de syv år kan være spurgt om kassationsprocenter ved forskellige grænseværdier. Af tabellerne fremgår, at der er spurgt om procent partier kasseret pga. udsædsbårne svampe. Der er både spurgt om kassationsprocenterne ved de vejledende grænser for C1 og i C2. Grænseværdierne for stribesyge, stinkbrand, rugstængelbrand og nøgen brand er lavere i C1 end i C2.

For økologiske ærter blev der i 2003-2005 indgået en brancheaftale, hvor grænsen for ærtesyge blev hævet fra 5 pct. til maks. 20 pct. Der er derfor også spurgt om kassationsprocenter ved denne grænseværdi. Som det fremgår af tabel 3, er kassationsprocenterne høje uanset, om grænseværdien er 5 eller 20 pct. frø med ærtesyge.

Ved fremavl af økologisk korn og bælgssæd kasseres udsæden til fremavl, såfremt de vejledende grænseværdier overskrides. For økologiske landmænd med en fremavlskontrakt er det vigtigt at have en fornemmelse af, hvor ofte udsæden kan forventes at blive kasseret pga. udsædsbårne svampe. Tabel 1-5 giver et niveau for, hvor ofte man kan regne med at få sin fremavl kasseret. I 1999 blev der desværre ikke spurgt om den totale kassationsprocent pga. udsædsbårne sygdomme pr. afgrøde. Det er først inddraget i spørgeskemaerne fra 2000. Alle firmaer har dog ikke besvaret dette spørgsmål i 2000. Da der kun produceres økologisk udsæd af C2, er kun denne kategori medtaget.

Firmaerne har ikke haft nævneværdigt fremavl af økologisk vinterbyg.

Det er vigtigt at pointere, at den såkaldte PCR-metode, der kan adskille bygstribesyge fra bygbladplet, ikke blev tilbudt i 1999 og 2000. Se [Planteavlsorientering](#) omhandlende analysemetode for udsædsbåren smitte af bygstribesyge. I 2001 ville kassationsprocenten i vårbyg i C2 have været ca. 40 pct. i stedet for 27 pct., såfremt en undersøgelse via PCR-metoden ikke var blevet udført. I 2002 har PCR-metoden ikke været særlig brugt, hvilket nok skyldes de relativt lave kassationsprocenter. I 2003 blev 15 prøver med over 5 pct. bygstribesyge/bygbladplet sendt til analyse, og kun en prøve indeholdt stribesyge. Uden PCR-metoden ville kassationsprocenten i

vårbyg i 2003 have været 49 pct. i stedet for 31 pct. Af tabel 2 fremgår det, at ingen af de angivne partier i 2004 har indeholdt for meget bygstribesygge/bygbladplet, og PCR-metoden er derfor ikke anvendt. I 2005 blev PCR-metoden kun anvendt i et tilfælde, og denne prøve indeholdt ikke bygstribesygge og blev ikke kasseret.

Kassationsprocenterne for fugtelskende svampe (Septoria, Fusarium, bygbladplet og ærtesyge) varierer mere fra år til år end angrebet af de øvrige udsædsbårne svampesygdomme.

Det fremgår, at de højeste kassationsprocenter i de syv år har været i ærter, mens fremavl af rug og havre kun undtagelsesvis kasseres pga. udsædsbårne svampe (0-5 pct. af partierne).

Fra 2002 er der også indhentet oplysninger om kassationsprocenter som følge af udsædsbårne svampe i hestebønner og lupiner – se tabel 4 og 5. I år har antracnose oftest været årsag til kassation af fremavl af lupin. Fra 2005 er der også indhentet oplysninger om kassationsprocenter som følge af udsædsbårne svampe i vårtriticale og vinterspelt. Der var to partier af vinterspelt, som ikke blev kasseret. Data for vårtriticale ses i tabel 1.

[Se Tabel 1 som PDF-fil](#)

Tabel 2. Pct. vårbyg- og havrepartier kasseret i 1999-2005 pga. overskridelser af de vejl. grænseværdier – se nærmere forklaring i tekst.

	Antal avls-partier	Pct. partier med over 5 pct. bygstribesygge/bygbladplet, før evt. PCR (C2)	Pct. partier med konst. forekomst af bygstribesygge/bygbladplet (C1)	Pct. partier med over 30 pct. Fusarium (C1 + C2)	Pct. partier med over 2 pct. nøgen bygbrand (C2)	Pct. partier med konst. forekomst af nøgen bygbrand (C1)	Pct. partier kasseret totalt pga. sygdomme, efter evt. PCR C2
Vårbyg							
1999	58	55	90	9	17	43	-
2000	132	14	61	1	2	30	20 ¹⁾
2001	157	35	71	6	17	34	27
2002	104	5	31	7	7	43	13
2003	78	38	76	33	1	47	31
2004	45	0	18	4	11	67	13
2005	66	6	14	2	0	9	5
Havre							
1999	26			0			0
2000	49			0			0
2001	29			3			3
2002	36			0			0
2003	32			3			3
2004	28			4			4

2005	34			3			3
------	----	--	--	---	--	--	---

¹⁾ Ikke alle firmaer har svaret her.

Tabel 3. Pct. partier kasseret i 1999-2005 pga. overskridelser af de vejl. grænseværdier – se nærmere forklaring i tekst.

	Antal avlspartier	Pct. partier med konst. forekomst af ærtesyge	Pct. partier med over 5 pct. ærtesyge	Pct. partier med over 10 pct. ærtesyge (helsæd)	Pct. partier med over 20 pct. ærtesyge (branceaftale)	Pct. partier med over 25 pct. angreb af alle tre svampe (ærtesyge, gråskimmel, Fusarium)	Pct. partier kasseret totalt pga. sygdomme ved grænseværdien 5 pct. ærtesyge	Pct. partier kasseret totalt pga. sygdomme ved grænseværdien 20 pct. ærtesyge
Ærter								
1999	-	-	-	-	-	-	-	-
2000	19	74	42	42	-	26	50 ¹⁾	-
2001	67	82	69	46	-	39	69	-
2002	61	92	85	72	-	30	90	-
2003	77	95	47	36	26	21	47	26
2004	50	90	88	82	72	72	88	72
2005	57	86	65	58	44	47	65	47

¹⁾ Ikke alle firmaer har svaret her.

Tabel 4. Pct. hestebønnepartier kasseret i 2002-2005 pga. overskridelser af de vejl. grænseværdier – se nærmere forklaring i tekst.

	Antal avlspartier	Pct. partier med over 5 pct. hestebønnebladplet	Pct. partier med over 25 pct. angreb af hestebønnebladplet, gråskimmel, Fusarium	Pct. partier kasseret totalt pga. sygdomme
Hestebønner				
2002	5	0	0	0
2003	10	50	0	50
2004	2	0	0	0
2005	6	50	0	50

Tabel 5. Pct. lupinpartier kasseret i 2002-2005 pga. overskridelser af de vejl. grænseværdier – se nærmere forklaring i tekst.

	Antal avlspartier	Pct. partier med konst. forekomst af antracnose	Pct. partier med over 25 pct. angreb af antracnose, gråskimmel, Fusarium	Pct. partier kasseret totalt pga. sygdomme
Lupin				
2002	6	0	0	0
2003	56	9	0	9
2004	19	0	21	21
2005	12	42	8	42

[Ghita Cordsen Nielsen](#)

Emneord: Stribesyge; stinkbrand; rugstængelbrand; nøgen brand; ærtesyge; fremavl; bygbladplet; bygstribesyge; Septoria; Fusarium; ærtesyge; antracnose; hestebønnebladplet; gråskimmel

Sammendrag:

Der er i lighed med tidligere år udført en spørgeskemaundersøgelse vedrørende omfanget af kassation af økologisk udsæd som følge af udsædsbårne svampe.